

Eyüp D. ERGÜR
İstanbul İl Dernekler Müdürü

Büyükşehirlerde Hemşehri Dernekleri

Birey yaşadığı toplumda kendini ifade etme ortamı bulunduğu zaman o toplumdaki kopamaz. Bu savın en önemli destekçisi hemşericilik olgusudur. Hemşericilik olgusunun dayanışma gibi pozitif etkilerinin yanı sıra toplumsal bütünleşmeyi sağlamadığı yönünde negatif etkileri de bulunduğu ileri

sürülmektedir. Bugün İstanbul'daki toplam dernek sayısının yaklaşık olarak yüzde 56'sını hemşeri dernekleri oluşturmaktadır.

Bu veriden hareketle şöyle diyebiliriz: Ülkemizde duygusal dayanışma ve dernekleşme ile hemşericilik toplumsal hareketliliğin önemli ak-

İstanbul'daki toplam dernek sayısının yaklaşık olarak yüzde 56'sını hemşeri dernekleri oluşturmaktadır.

törlerinden biridir. Hemşericilik duygusunun oluşmasındaki ana etken; yerleşik toplumun göçeri dışlaması sonucunda bireyin kendine benzeyen bireylerin içerisinde kendi değerlerini maksimum düzeyde yaşayacağını görmesidir.

Kırsal kesim değerlerinin büyükşehirlerde de sürmesini sağlayan hemşeri derneklerinin varlık nedenini sosyolojik olarak nasıl açıklarız? Kolektif dayanışma arzusu taşıması gereken insanlar neden hemşeri derneği/vakfı altında örgütlenme ihtiyacı duyar, neden kendilerine benzeyen kendileri gibi eğlenen, kendileri gibi düşünen insanların içinde bulunma eğilimindedir? Yoksa 'ben'den sonrada 'ben'in var olması arzusu mu, hemşericiliğin devamını sağlıyor? Aynı değerleri paylaşan 'ben'lerin aslında hemşericilik çatısı altında dernekleşmeleri

aynı zamanda bir mikro milliyetçilik örgütlenmesi değil midir?

Yıllardır büyükşehirlerde yaşayan ikinci, üçüncü kuşak göçerlerin hâlâ geldiği kente özgü değerlere sadık kalması ve büyükşehirle özgü bir kültür oluşturmaması bu tip sivil toplum örgütlerinin suçu mudur? Yoksa büyükşehirlerdeki değerler gelinen yöredeki değerlerden daha mı az baskındır? Çeşitli şehir kültürlerini içerisinde barındıran büyükşehirlerin bunları harmanlayarak farklı bir kültür modeli veya yaşam tarzını ortaya koyamamasının sebebi ne olabilir? Bu soruların yanıtı büyükşehirlerin kendisinde: Büyükşehirlerin ilk yerleşikleri Anadolu'dan gelenlere hep kuşkuyla bakmış, onların taşralılığını hatırlatan argümanları daima kullanmıştır. Eğlence mekânlarından ibadethanelere kadar her yerde ayrı yaşama arzularını taşradan gelenlere hissettirmiş, taşradan gelenler de gettolaşarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bunun sonucu olarak da büyükşehirlerin ilk yerleşikleri ile taşradan gelenler arasında toplumsal kaynaşma bir türlü gerçekleşmemiştir.

Büyükşehirlere gelenler de, dışlanmışlıklarının acısını, kendilerine benzeyen insanların içinde bulunmakla/kalmakla unutmaya çalışmışlardır. Sonuçta da yeni yaşam tarzlarının oluşması gerekirken aynı yerde birbirine kilometrelerce uzak ve sanki farklı zamanlarda yaşayan insan toplulukları ortaya çıkmıştır. Hemşericilik olgusu paralelinde gelişen dayanışma duygusu siyasete de yansımış ve siyasi partiler büyükşehirlerde, gerek yerel gerekse genel seçimlerde aday belirlerken seçim bölgelerindeki seçmenlerin memleketlerini dikkate alarak aday belirlemeye başlamışlardır. Hatta orta ve küçük illerde bile ilçe köy belde nüfusları dikkate alınarak aday belirlenmeye başlanmıştır. Yatı-

rımlar planlanırken bile komşu iller komşu köyler komşu ilçeler dikkate alınmaya başlanmıştır. Yani karar alma mekanizmaları hemşericilik olgusunu dikkate alarak hareket etmek zorunda kalmışlardır. Kısaca siyasette aday belirlemeden tutunda yatırım planlamaya kadar hayatımızın her alanına girmiştir hemşericilik.

İlk tanıştığımız insana memleketini sormamızın nedeni ne? Aslında onun kimliği kendi iç dünyamızda memleketi ile kodlanmıştır, memleketi bizim için onu tanımda en önemli faktördür. Yani, o kişinin memleketi, yaşamdaki zevklerinden daha önemlidir bizim için, buna, 'toprak kültürü' denilmesi gerektiğine inanıyorum.

Su, toprak, ağaç, ve taşın medeniyetlerin kaynağı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bunlar her yörede farklı şehir kültürlerinin oluşmasına önayak olurlar. Kimi yerde ağaç ev olarak ortaya çıkmış, Saffranbolu olmuş, kimi yerde oyuncak çarşılarında karşımıza çıkmıştır. Bunlar ortak değer olarak algılanmaz da neden toprak kültürü ortak değer olarak algılanır? Cevap basittir: Ben ancak benim ilk halimi hatırlatan toprak dayanışması içinde varlığımı sürdürebilirim. İnsanların nüfus cüzdanına baktığımızda iç dünyamızda hemen bir yargı oluşur.

Ülkemizde duygusal dayanışma ve dernekleşme ile hemşericilik toplumsal hareketliliğin önemli aktörlerinden biridir. Hemşericilik duygusunun oluşmasındaki ana etken; yerleşik toplumun göçeri dışlaması sonucunda bireyin kendine benzeyen bireylerin içerisinde kendi değerlerini maksimum düzeyde yaşayacağını görmesidir.

O kişinin hangi rengi sevdiği, hangi tür müzik dinlediği bizi hiç ilgilendirmez. İşe alma ve terfilerde bile memleketlere bakarak 'ben'in ilk halinin devamı için uğraşır dururuz.

Sonuç olarak diyebiliriz ki birey kendisine benzeyenlerden fazla benzemeyenlerle anlaşabiliyorsa o toplumda medeniyet tam olarak insanilemiştir. İnsanlar sevdikleri renklerle, dinledikleri müzikle bulunduğu zaman şunu daha iyi göreceklerdir; evet benim gibi düşünmeyen bir insanla aynı tutkulara birleşebiliyoruz. İnsanlar ağırlıklı olarak manevi değerler, müzik, çevre eksenli dernekleşmeye başladıklarında hayatlarının daha anlamlı olacağını göreceklerdir.

Bu çerçevede, burada bir çağrı yapmak yerinde olur: milletimiz insani yönlerimizi ortaya koyan değerler etrafında birleşirse, vatanımız daha yaşanabilir hale gelir ve gelecek nesillerin bizleri saygı ile hatırlamaları sağlanabilir.